

KINCS

KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
ÉS A CSALÁDOKÉRT

Isten éltesse a 10 éves Népesedési Kerekasztalt!

10 éves születésnapját ünnepelte a Kopp Mária professzor asszony által létrehozott Népesedési Kerekasztal. A szervezet ebből az alkalomból jubileumi konferenciát szervezett a Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért (KINCS) intézménnyel közösen. Novák Katalin család- és ifjúságügyért felelős államtitkár és Soltész Miklós egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkár nyitóbeszédei után Székely András, a Népesedési Kerekasztal koordinátora, a KINCS kutatási vezetője mutatta be az elmúlt 10 évet, ezt követően pedig a kerekasztal-beszélgetés résztvevői a „Népesedési Kerekasztal múltja és jövője” témakört járták körbe.

Novák Katalin, család- és ifjúságügyért felelős államtitkár így kezdte beszédét: egy kormányzati politikus számára az a legrosszabb, ha nincs előtte inspiráció és cél, amit követhetne. A jelenlegi kormány viszont abban a szerencsés helyzetben volt és van, hogy ezzel a nehézséggel sosem szembesült, hiszen egyrészt van egy olyan, keresztény értékrenden alapuló vezérfonal, amely mentén működik és amely folyamatosan kijelöli az előtte álló célt, másrészt folyamatosan kap inspirációt, például a Népesedési Kerekasztaltól. Emlékeztetett: a szervezetet akkor alapították, a két Gyurcsány-kormány utáni Bajnai-kormány idején, amikor teljesen szétverték a családtámogatási rendszert. Véleménye szerint a Népesedési Kerekasztal alapító dokumentuma ma is olvasásra érdemes, hiszen „ma ugyanúgy aktuális, még ha mások is a körülmények, mint tíz éve”. Méltatása szerint e szervezet volt az első, amelyik a népesedés ügyéről, mint sorskérdésről beszélt, és párbeszédet, cselekvést és egy nemzeti minimum elfogadását sürgette. Kopp Mária professzorasszony és férje, Skrabski Árpád szociológus-demográfus kutatásai, javaslatai és gondolatai ma is megkerülhetetlenek demográfiai kérdésekben – tette hozzá, hiszen ugyanaz a cél, mint, amit ők megfogalmaztak: a fiatalok által vágyott gyermekek megszületésének támogatása, ugyanis a magyar fiatalok ma is túlnyomórészt házasságban kívánnak élni és gyerekeket szeretnének nevelni; a kormány feladata, hogy az előttük álló akadályokat elmozdítsa.

Szerinte a korábbi családellenes kormányzati időszak legsúlyosabb következménye, hogy a fiatalok elvesztették a jövőbe vetett hitüket, bizalmukat, „márpedig a gyermekvállalásról szóló döntések életre szólóak.” A nemzeti kormány számára 2010-ben a Népesedési Kerekasztal viszont egy nagy lehetőséget jelentett, hiszen egy olyan civil partner volt, „akivel nemcsak egyeztetni lehetett, hanem akinek kész javaslatai voltak, amelyeket meg kellett hallgatni és fel lehetett karolni”. A szervezet működése azóta is inspirációt jelent a kormány számára, továbbra is számítanak a javaslataikra, a cél azóta is változatlan: a demográfiai helyzet javítása, a fiatalok gyermekvállalásának támogatása – fogalmazott, és megköszönte, hogy a Népesedési Kerekasztal tagjai nem szűnnek meg kritikusnak lenni, amikor arra szükség van, és kérte, hogy ezt a hozzáállást a jövőben is folytassák. A kormányzati intézkedések eredményei közül kiemelte: az elmúlt 40 évben a házasságkötések száma soha nem volt olyan magas, mint idén augusztusban. A további kormányzati feladatokról szólva pedig azt mondta: a nem anyagi jellegű juttatások területén is előre kívánnak lépni, például a rugalmas munkavállalás elősegítésével, illetve azzal, hogy minél jobb, biztonságosabbak legyenek a szülés, születés körülményei.

Soltész Miklós, egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkár, korábbi szociálpolitikáért felelős államtitkár úgy véli: az elmúlt két kormányzati ciklus családpolitikai intézkedései mára megszokottá, természetessé váltak, pedig azok mostanra már kilenc oldalnyi intézkedéssort tesznek ki.

KINCS

KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
É S A CSALÁDOKÉRT

NÉPESEDÉSI
KEREKASZTAL

Ezeket érdemes újra elolvasni, feleleveníteni, mert a „fantasztikus csapatmunka hihetetlen változásokat teremtett, amelynek eredményeit tudatosítani kell: a termékenységi arányszám korábbi csökkenése helyett lassú növekedése történik; a házasságkötések száma 43%-al nőtt, miközben a válások és az abortuszok száma 30%-al csökkent. A házasság és a gyermekvállalás egyéni döntés, senkit sem szabad megítélni a döntéseiért, de ha a családok kapnak külső segítséget (anyagit és lelkit is), akkor van elmozdulás – fogalmazott, majd felhívta a figyelmet arra, hogy a Kopp-Skrabski házaspár évtizedekkel korábban elvégzett kutatásai a mai napig érvényesek. Ezek közül az egyik legfontosabbnak tartja a lelki tényezők vizsgálatát, ugyanis a gyermekvállalás esetén bármennyire is fontosak az anyagi szempontok, ha a lelki tényezők nincsenek rendben, akkor az intézkedések sem érik el céljukat. Ezért nagyon fontos a társadalom gyógyítása. A másik fontos kutatási eredményük szerinte az a megállapítás, hogy a házasságban élők, valamint gyerekeik egészségesebbek. „Ahol a kincs, ott a szív” idézetet kiegészítve „a mi kincsünk a gyermek” gondolattal, így zárta beszédét: az elmúlt kilenc év kormányzati munkáját érdemes összevetni az azt megelőző kormányzati eredményekkel és a nyugat-európai társadalompolitikai intézkedésekkel, demográfiai tendenciákkal és az összevetés alapján érdemes rájuk igent vagy nemet mondani.

Székely András rövid áttekintést nyújtott a Népesedési Kerekasztal 10 évéről, bemutatva Kopp Mária munkásságának legfontosabb eredményeit, idézve előadásából és a szervezet alakuló ülésén elhangzott gondolatából, miszerint „a kutatási eredmények publikálásából tudományos lapokban nem lesz országos gyakorlati eredmény. A civil szervezetek, a kormányzati tényezők, a vállalkozók, az egyházak, szakértők széleskörű összefogása alapvető lenne ahhoz, hogy változtatni tudjanak a helyzeten.” Emlékeztetett: a szervezet alapelve a kívánt gyermekek születésének támogatása, Kopp Mária ugyanis nagyon fontosnak tartotta az egyéni választás szabadságát és hangsúlyozta: azt kell (minden szinten és fórumon) támogatni megfelelő eszközökkel, amit az emberek szeretnének. Az akkori magyar társadalom 20%-a legalább három, 5,5%-a pedig több gyermeket szeretett volna és ez nagyjából ma is így van – mondta. Székely András felsorolta Kopp Mária legfontosabb, tudományos kutatásokon alapuló megállapításait: a családi állapotnak szerepe van a kívánt gyermekek megszületésében; a felsőfokú végzettségű nők és férfiak körében kevésbé születnek meg a kívánt gyermekek, és fontosnak tartotta, hogy nemcsak általában a társadalom, hanem a munkáltatók és az önkormányzatok is vállalják fel a családbarátságot. Szerinte mindez olyan hosszútávú társadalmi érdek, amit az államnak is támogatnia kell.

A gyermekvállalás szociális háttértényezőit vizsgálva megállapította: a legnagyobb probléma a családok, a gyermeket akarók kiszolgáltatottsága. A munkahelyek szerepét elemezve, kiderült számára: a munkahelyi túlterheltség, az alacsony munkahelyi biztonság, az alacsony kontroll és a társas támogatás hiánya növelik a depressziót; ugyanis ezek a tényezők még a jövedelemnél is fontosabbak az aktív korosztály számára. Foglalkozott az idősek szerepével a családban, hangsúlyozva az intergenerációs kapcsolatok létrehozásának és erősítésének szükségességét. Felhívta a figyelmet a gyermek, mint „egészségfaktor” szerepére (négyeszer magasabb a túlélés aránya a gyermekes 40-69 éves férfiak között) és hangsúlyozta, hogy a középkorúak számítanak gyermekeik támogatására. Ezért azt javasolta, hogy a szülők részesüljenek gyermekeik adójának bizonyos hányadából, az adóból történő 1%-os felajánlások mintájára. Mindezek alapján a Népesedési Kerekasztal számára olyan közös célok kitzetését kezdeményezte többek között, mint a közösséghez tartozás valamennyi szintjének erősítése, a párkapcsolatok támogatása, továbbá a problémamegoldó és együttműködési készségek tanítása az óvodától kezdve, a munkahelyek és önkormányzatok érdekeltté tétele a családok támogatásában,

KINCS

KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
ÉS A CSALÁDOKÉRT

NÉPESEDÉSI
KEREKASZTAL

lakástámogatás, fecskesházak létrehozása a gyermekes fiatalok számára, rugalmas gyermekgondozási hálózat kiépítése, a családbarát közszolgálati média és játékfilmek díjazása.

A *Népesedési Kerekasztal múltja és jövője* című kerekasztal-beszélgetés egy személyes indíttatású körrel kezdődött: a résztvevők először Kopp Máriához fűződő személyes kapcsolataikat idézték fel, egyenként megosztották saját élményeiket a Népesedési Kerekasztal alapításával és a kezdeti tevékenységgel kapcsolatban, majd **Székely András** arra kérte a résztvevőket, mondják el, mit tartanak a legfontosabb teendőnek a szervezet jövőbeli munkáját illetően.

Dr. Engler Ágnes, a KINCS debreceni Neveléstudományi Kutatóközpont vezetője elmesélte, hogyan segített neki Kopp Mária *A kisgyermekes nők a felsőoktatásban* című disszertációja publikálásában, majd azzal folytatta: úgy véli, a demográfiai helyzet javulása a párkapcsolat kialakításánál és annak megtartásánál akad el. Így fogalmazott: „Népesség nincs család nélkül, család nincs pár nélkül.” Egy 1500 fős, 14 egyetemen végzett kutatásra hivatkozva elmondta: a mai fiatalok 89%-a házasodni szeretne, de az ismerkedéshez hiányolják a közös tereket. **Székely András** hozzáfűzte: szerinte a közös terek mellett a legnagyobb problémát a párkapcsolati készségek hiánya jelenti.

Prof. Dr. Botos Katalin közgazdász, professzor emerita személyes élményét megosztva felidézte, hogy 15 éves korukban egy iskolapadban ültek Kopp Máriával, és végig párhuzamosan haladt a pályájuk, nagyon hasonlóan gondolkodtak a családdal kapcsolatos témákról. Szerinte a Népesedési Kerekasztal egy nemzeti minimumon alapuló kormányprogram. Az előző felszólalókkal egyetértve kiemelte: a népesedés alapját a párok képezik, így az intézmény legfontosabb feladata a fiatalok elköteleződésének erősítése. Másik két fontos feladatnak nevezte: nemcsak az anyagi, hanem a lelki tényezőkre és nemcsak a gyermekesekre, hanem a társadalom egészére kell koncentrálni. Minden társadalmi réteghez kell szólni, hisz azok is a magyar társadalom részei, akik nem akarnak, vagy nem tudnak gyermeket vállalni „A gyerek egyformán fontos annak is, akinek van, és annak is, akinek nincs.”-fogalmazott. Szerinte a képzettségnek akkor is van szerepe, ha egy anya a gyermekével foglalkozik egész életén át, azaz egy képzett anya nem veszteség a társadalom számára, hiszen egy szülőnek mindenre meg kell tanítania a gyermekét, ezért az egyetemeknek nem csak a szakemberképzésre kell törekedniük. A munka és a családi élet összehangolása óriási nehézségeket okozhat, de nem megkerülhető, ezért azt mindenféle módon és csatornán támogatni kell. Úgy látja, az egyik legfontosabb jövőbeli tennivaló a generációk közötti szolidaritás ösztönzése; ugyanis a jelenlegi, munkaalapú nyugdíjrendszer mellett, lennie kellene a gyermekek száma alapján szerzett juttatásnak is. Akinek nincs gyereke, félre kellene tennie nyugdíjas éveire, ezzel lehetne helyrebillenteni a jelenlegi igazságtalan rendszert – fogalmazott. Kiemelte: a Népesedési Kerekasztal tagjainak munkáját nem érzelmi túlfűtöttség, hanem szakmai professzionalizmus jellemzi, amely „mérhető, így lehet rá politikát alapozni”, továbbá hangsúlyozta a sajtó fontosságának szerepét, hiszen „társadalmi támogatás nélkül a kormányok és politikusok nem mernek lépni”.

Kormosné Debreceni Zsuzsanna, az EMMI Nőpolitikai Osztály nyugalmazott osztályvezetője elmesélte: a Nagycsaládosok Országos Egyesülete (NOE) képviselőjeként és saját ötgyermekes élettapasztalata alapján, valamint osztályvezetői minőségében közvetítő tudott lenni a Népesedési Kerekasztal, a civil szféra és a szakpolitika között. A Népesedési Kerekasztal muníciója nagyon értékes – hangsúlyozta, emlékeztetve arra, hogy a Családvédelmi törvénybe bekerült a szervezet által kulcsfontosságúnak tartott együttműködés a társadalmi-gazdasági-politikai szereplők között, a családtema pedig bekerült az Európai Unió pályázatokba. Kiemelte: az intézmény gondoskodása kiterjed a Kárpát-medencére is, ennek eredményei például a külhoni óvodafejlesztések és az iskolások határon túli magyarultá

KINCS

KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
ÉS A CSALÁDOKÉRT

NÉPESEDÉSI
KEREKASZTAL

területekre utaztatása. A jövőre nézve fontosnak tartja a szervezet eddigi munkájának áttekintését, legfontosabb kérdésnek tartva továbbra is a testi-lelki egészséget, a fiatalok és az idősek közötti együttműködést, de nemcsak a kisbabák, hanem a nagyobb gyermekek tekintetében is.

Spéder Zsolt, a KSH Népeségtudományi Kutatóintézet igazgatója megemlékezett Kopp Mária tudományos felkészültségéről és a példaértékűnek nevezte a sajtóval való együttműködését. Elmondta: a Népesedési Kerekasztal megalakulásakor ő azt képviselte, hogy a család és a munka összeegyeztetésének megoldása a kulcs. 20 éve a demográfiai kérdések még érdektelenek voltak, ma már egyre több szinten foglalkoznak a témával – fogalmazott, hozzátéve: hiába a jó családtámogatási rendszer, ha az nem kiszámítható. A jövőre nézve két dolgot tartott fontosnak kiemelni: a bölcsődék-óvodák jelentőségét valamint az apai szerepeket.

Dr. Salamin Géza, a Magyar Urbanisztikai Társaság elnöke így fogalmazott: gazdasági szükségszerűség a lelki egészség és a demográfiai mutatók javítása. Szerinte a versenyképesség többet jelent, mint növekedést, és emlékeztetett: a versenyképességről szóló, a Magyar Nemzeti Bankban kidolgozott tanulmány 330 pontjából 46 pont a családbarát morállal kapcsolatos. A jövőben is fontosnak tartja a család gazdasági értékének erősítését, ezen belül az otthon végzett munka elismerését és az apák szerepének kiemelését, valamint a települések súlyának növelését a gyermekvállalás támogatásában és az idősekről való gondoskodásban.

Vígh József, a Három Királyfi Három Királynő Mozgalom ügyvezetője kiemelte a nemzeti konszenzus fontosságát a gyermekvállalás kérdésében, megemlítve, hogy tevékenységük ötpárti támogatást élvez. Szerinte a továbblépés érdekében monitorozni kellene és újra kellene gondolni a Népesedési Kerekasztal mind a nyolc munkacsoportjának tevékenységét, többek között a családi életre nevelést és a nyugdíjkérdést.

Fűrész Tünde, a KINCS elnöke zárógondolataiban köszönetet mondott a Népesedési Kerekasztal tagjainak, méltatva, hogy a tőlük kapott mindenkori inspiráció meghatározó jelentőségű a család- és népeségpolitika számára. „A Népesedési Kerekasztal elmúlt 10 évének eredménye közös munka és közös büszkeség, amelyben mindenkinek megvolt a maga feladata.” Reményét fejezte ki a közös munka folytatásában.

Antal-Ferencz Ildikó